ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI
ATATÜRK UNIVERSITY PUBLICATIONS

TURCOLOGY RESEARCH

Araştırma Makalesi *Research Article* DOI: 10.54614/JTRI.2022.229021

Eşkâle Dayalı Kimliklendirmeden Kriminal Kimliklendirmeye: Osmanlı İç Güvenliğinde Biyometrik Unsurlar

Biometric Elements in Ottoman Internal Security from Pattern Based Identification to Criminal Identification

Okan AKBABAÖZ

Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Enstitüsü, Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye

Department of Contemporary History, Atatürk University, Graduate School of Turkish Research, Erzurum, Turkey

ÖZ

Osmanlı Devleti'nde görülen Batılılaşma eğiliminin etkisiyle, özellikle Tanzimat sonrası güvenlik bürokrasisi ve hukuk sisteminde önemli yapısal ve işleyişsel değişimler yaşanmıştır. Polis teşkilatının Zabtiye Nezareti bünyesinde merkez ve taşrada askerden bağımsız hareket eden bir kurum haline gelmesi ve polisin bakanlık düzeyinde temsil hakkı Sultan II. Abdulhamid döneminde gerçekleşmiştir. Osmanlı polisinin müstakil bir yapıya kavuşması, kriminolojiye verilen önem açısından suç ve suçlular ile mücadelede mevcut uygulamaların gelişimine katkı sağlamıştır. Eşkâle dayalı kimliklendirmeden kriminal kimliklendirmeye geçen süreç ve adli tababet ile alakalı kriminal hususlar günümüz kolluk kuvvetlerine bağlı kriminal birimlerin ve Adli Tıp Kurumunun temellerini oluşturmuştur.Osmanlı Devleti, her alanda olduğu gibi güvenlik ve asayiş alanında da çağın gereklerini yerine getirmek için Avrupa'dan uzmanlar davet ederek kriminal kimlik tespitinde teşhis ve tasniflemeyi kolaylaştıran çalışmalar ile yeni yöntemlerin önünü açmıştır. Fotoğrafın eşkâle dayalı kimliklendirmede kullanımı, ardından Mesâha-i Ebdan yani antropometri tekniğinin uygulanması ve daktiloskopi (parmak izi) yöntemiyle kriminal kimliklendirmede önemli bir yol kateden Osmanlı güvenlik bürokrasisi, yeri geldiğinde adli tababete başvurarak tıp biliminden de faydalanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Antropometri, Kriminoloji, Parmak İzi, Osmanlı Polisi, Fotoğraf

ABSTRACT

With the effect of the Westernization trend in the Ottoman Empire, important structural and operational changes were experienced in the security bureaucracy and legal system especially after the Tanzimat..The police organization's becoming an institution that acts independently from the military in the center and in the provinces within the Ministry of National Police and the right of the police to represent at the ministerial level took place during the reign of Abdulhamid.Having an independent structure of the Ottoman police contributed to the development of current practices in the fight against crime and criminals in terms of the importance given to criminology. The process of passing from identity-based identification to criminal identification and criminal matters related to forensic medicine formed the basis of today's criminal units of law enforcement agencies and the Forensic Medicine Institute.The Ottoman Empire by inviting experts from Europe to fulfill the requirements of the era in the field of security and public order, as in every other field paved the way for new methods with studies that facilitate diagnosis and classification in criminal identification. The Ottoman security bureaucracy which made an important progress in criminal identification with the use of photograph in identification based on description, then the application of Mesâha-i Ebdan, that is, the application of anthropometry technique and the method of dactyloscopy (fingerprint), also benefited from medical science by resorting to forensic medicine when appropriate.

Keywords: Anthropometry, Criminology, Fingerprint, Ottoman Police, Photograph

Geliş Tarihi/Received: 07.03.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 03.05.2022

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Okan AKBABAÖZ
E-posta: okanakbabaoz@hotmail.com

Atıf: Akbabaöz, O. (2022). Eşkâle Dayalı Kimliklendirmeden Kriminal Kimliklendirmeye: Osmanlı İç Güvenliğinde Biyometrik Unsurlar. *Turcology Research*, 74, 409-416.

Cite this article: Akbabaöz, O. (2022). Biometric Elements in Ottoman Internal Security from Pattern Based Identification to Criminal Identification. *Turcology Research*, 74, 409-416.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Geniş bir coğrafyaya hükmeden Osmanlı Devleti, farklı kimliklere mensup toplum yapısıyla son dönemine kadar sosyal, ahlaki ve devlet güvenliğini tehdit eden suçlarla mücadele etmiştir. 19. yüzyılda meydana gelen isyan ve savaşlarla beraber İstanbul ve Anadolu'ya doğru yaşanan göçler sebebiyle şehirlerde ciddi nüfus yoğunluğu yaşanmıştır. Buna paralel olarak artan ekonomik sorunlar, işsizlik, nüfus yapısındaki etnik ve dini çeşitlilikler, Rum ve Ermeni komitacıların ayrılıkçı faaliyetleri gibi nedenler suç istatistiğinin artmasında etkili olmuştur (Gül, 2013: 7).

Farklı alanlarda olduğu gibi hukuk alanında da Tanzimat Fermanı ile başlayan değişim süreci Osmanlı Devleti'nin son dönemine kadar devam etmiştir. Bu değişimin önemli basamaklarından bir tanesi Osmanlı hukuk sisteminin başvuru mercii olan şer'î mahkemelerin yerini Nizamiye Mahkemelerinin almasıdır. Nizamiye Mahkemeleri, verdiği kararları şer'î mahkemelerin esas kabul ettiği şer-i usule göre değil yeni kanun ve nizamlara göre belirlemiştir. Ceza davalarında, dava konusu eylemlerle bağlantısı olan şahitlere, yaralama veya öldürme durumunda adli tababete (adli tıp) başvurularak olayın

aydınlatılmasına çalışılmaktaydı. Adli tababet yöntemi geleneksel hukukun önemli bir parçası olan şehadet usulünün yerini alarak mahkemelerin karar sürecinde son derece etkili olmuştur. Mahkeme kararlarında güvenilirliği sağlayan bir diğer etkili unsur da delil ve emarelerdir. Delil ve emareler adli makamın verdiği hüküm ve kriminal kimliklendirme çalışmalarında hayati bir öneme haizdir (Bingöl, 2010: 1351-1352).

Eşkâlin Kimliklendirmede Kullanımı

Osmanlı Devleti özellikle, 19. yüzyıla girilirken suç potansiyeli olan kişilerle ilgili basit bir düzeyde de olsa eşkâle dayalı kimlik tespit yöntemlerinden faydalanmıştır. Aralık 1791 tarihinde III. Selim'e Ayasofya Camii'nde düzenlenen suikast girişimi akabinde uygulamaya konulan *Nizâm-ı Teftiş-i İstanbul* adıyla anılan faaliyetler kapsamında, İstanbul'un bütün bölgelerinde potansiyel suç unsuru olabileceği değerlendirilen işsiz, bekâr, başıboş ve kefili olmayan şahısları tespit etmek amacıyla yoklama defterleri tutulmuştur (Demirtaş, *2017:* 482). Yoklama defterleri, İstanbul genelinde potansiyel suç unsuru olabilecek kişileri tespit etmek amacıyla bu şahısların konakladıkları han ve dükkânların isim, yer ve oda sayılarını, odalarda kalan şahısların isimlerini varsa unvanlarını ve memleketleri hakkında bilgileri içermekteydi (Yaşar, 2013: 514).

Özellikle asayişin sağlanması düşüncesiyle, 19. yüzyılın ilk dönemlerinden itibaren askeri ve ekonomik sorunların giderilmesi için ülke nüfusunun tespiti önem arz etmekteydi. Bu nedenle ilk nüfus sayımı 1829›da önce başkent İstanbul'da, ardından 1830 senesinde ülke genelinde yapılmış (Bingöl, 2011: 847, 848), nüfus sayımının akabinde 1831 yılında nüfus ve istatistik işleriyle ilgilenecek *Ceride Nezâreti* ismiyle İstanbul'da bir nezaret teşkil edilmişti (Küçük, 1993: 409). Ardından bütün sancak ve eyaletlerde günümüz nüfus müdürlüklerinin görevlerini yapan *Defter Nazırlıkları* kuruldu. Bunların görevleri arasında, nüfus ile alakalı mahalli defterlerin güncellemesi ve seyahat edeceklere *Mürûr Tezkiresi* verilmesi yer almaktaydı (Çadırcı, 1991: 46; Bingöl, 2011: 848). Biyometrik kimlik tespitinin gelişimi açısından önemli olan Mahalli defterlerde, ikamet edilen muhitte yaşayanların baba adı, sınırlı da olsa fiziki özellikleri ve sorumlu olunan muhite gelip giden kişilerin kayıtları bulunurdu. Eşkâl bilgileri açısından değerli olan bu defterlerde kayıtlı *kişinin yaşı, uzun veya kısa boylu olduğu, saç rengi, bıyıklı olup olmadığı*, bedenen herhangi bir engeli varsa engel durumu da belirtilirdi (Bingöl, 2004: 37).

Osmanlı Devleti sınırları içerisinde seyahat etmek isteyen yerli ve yabancı herkesin seyahat için bir izin tezkiresi alması gerekirdi. 16. yüzyılda "yol hükmü" diye adlandırılan bu belge 19. yüzyılda "mürûr tezkiresi" olarak anılmıştır (Kütükoğlu, 2006: 60). Ülke içerisinde seyahat edenlerin mürûr tezkiresi taşıma mecburiyeti, Yunan isyanının meydana geldiği 1821 senesinde Yunanlı âsilerin ülkenin her tarafına casus yollamaları üzerine devlet yönetimi tarafından önleyici bir tedbir olarak kararlılıkla uygulanmıştır (Alyot, 2008: 211). Mürûr Tezkiresi, Osmanlı güvenlik bürokrasisinin işini kolaylaştırması ve asayiş konusunda önemli bir uygulama olmasının yanında Osmanlı polisinin 19.yüzyılın sonu ve 20.yüzyılın başında suçlularla mücadelede eşkâl tespitinin gelişimi için önemli bir alt yapı oluşturmuştur. İstanbul ve büyük şehirlere yönelik düzensiz nüfus hareketi bu uygulamayla kontrol altına alınmaya çalışılmış, kişi veya ailesinin seyahat gerekçesi belirli bir icazet makamının değerlendirilmesine bırakılarak bu suretle asayiş sorununun önüne geçilmeye çalışılmıştır.

10 Şubat 1841 senesinde hazırlanıp 27 Şubat 1841'de Takvim-i Vekayi'de yayınlanan on altı maddeden ibaret *Men-i Mürûr Nizamnamesi* (Çadırcı, 1993: 172)[1], ardından 1844 *Memâlik-i Mahrûse-i Şâhâne'de Mürûr ve UbûrNizâmnâmesi*ve 1887 tarihli *Mürûr Nizâmnâmesi* (Turna, 2014: 398) ile ülke içi seyahat yasal olarak belirlenen kurallara göre uygulanmıştır. Daha önceki Mürûr tezkirelerinde eşkâl hanesi bulunduğu gibi 10 Şubat 1841 tarihli *Men-i Mürûr Nizâmnâmesi'nde* de eşkâl hanesinin yazılması zorunluydu (Bingöl, 2011: 849). Bazen talimatlara uymayıp yaş ve eşkâl bilgilerini tezkireye yazmayan ilgililere de gerekli hatırlatma ve uyarılar yapılmaktaydı (Sarıyıldız, 2017: 406).

1887 tarihli nizamnameye göre gerek yabancı uyruklu gerek Osmanlı vatandaşı olan herkesin memleket içinde seyahat etmeleri için mürûr tezkiresi almaları mecburi hale getirildi. Alınan mürûr tezkiresinde, kişinin ismi, yaşı, mesleği, babasının ismi ve şöhreti, beraberinde eşi ve 20 yaşını geçmemiş çocuğu ile akrabası veya hizmetçileri varsa onların da isimleri, yaş ve meslekleri belirtilirdi. Ayrıca tezkirenin eşkâl bölümünde, şahısların fiziki özellikleri de detaylandırılmış olup bu sayede sahte belge veya başkasına ait belge kullanımının önüne geçilerek mürûr tezkiresi alamayacak durumda olanların, kaçakların veya hakkında tutuklama müzekkeresi bulunanların yakalanması sağlanacaktı (Bingöl, 2011: 849).

Eşkâl Tespiti ve Olay Yeri Görüntülemede Fotoğraf Kullanımı

Fotoğrafın Avrupa ve Osmanlı toplumunda hızla yayılması, bir süre sonra suç ve suçlularla mücadele yöntemlerini de değiştirmiştir. Fotoğraf tekniği ile suçluların ve parmak izlerinin görüntülenip kayıt altına alınması, olay yerlerinin fotoğraflanması ve fotoğrafın istihbarat hizmetlerinde kullanılması sebebiyle bu teknik Osmanlı polisi tarafından uygulanmaya başlanmıştır. (Bingöl, 2011: 855; Sarıyıldız, 2017: 408).[2] Bu hususta ilk adım Sultan Abdülaziz döneminde atılmış, ardından Sultan II. Abdülhamid döneminde mahkûmların fotoğrafları çekilerek suç ve suçlu albümleri oluşturulmuştur. (Sarıyıldız, 2009: 185). Sultan Abdülaziz, hırsız ve yankesici gibi suçluların fotoğraflarıyla beraber isimlerinin de kayıt altına alınması için talimat vermişti. Cezası biten sabıkalı şahısların tekrar suç işlemeye meyilli olmaları sebebiyle Zaptiye Müşirliğince fotoğraflarının bulunduğu mecmualar hazırlatılmış, birer nüshaları da Trabzon, İzmir, Beyrut Selanik ve İskenderiye'ye gönderilmiştir (Sarıyıldız, 2017: 408).

1 Mürûr tezkirelerinde bulunan eşkâl hanesinin yazılması zorunluluğu 10 Şubat 1841 tarihli Men-i Mürûr Nizâmnâmesi'nde de belirtilmiştir. Takvim-i Vekâyi (TV), 218, 27 Şubat 1841 / 5 M 1257.

2 Osmanlı Devleti fotoğraf tekniğine geçmeden önce; 1840'ta İngiliz polisi bu tekniği kullanmış, 1841'de Fransa'da mahkûmların fotoğrafı çekilerek arşiv oluşturulmuş, 1854'te İsviçre'de, 1858'de New York'ta bilinen suçluların fotoğraf albümleri hazırlanıp Amerika'da bu teknik uygulanmaya başlamıştır. 1880 tarihi itibarıyla Paris polisi 75.000 fotoğraflık bir arşive sahip bulunmaktaydı (Bingöl, 2011: 855)

Resim 1. [3]
Suçlulara Ait Fotoğraf Albümü

Sultan II. Abdülhamid dönemine gelindiğinde, fotoğrafa özel bir ilgisi olan Sultan II. Abdülhamid'in talimatıyla Yıldız Sarayında fotoğrafhane teşkil edilmiştir. Sultan II. Abdülhamid özellikle fotoğrafçılara donanma gemileriyle, askeri kuruluşların, fabrikaların, bunların mensubu kişilerin, kamu binalarının, camilerin, okul ve öğrencilerin, limanların, karakol ve hastanelerin, ülkeyi ziyarete gelen devlet adamlarının, doğal güzelliklerin, cülûs kutlamaları gibi birçok olayların ve temel kurumların fotoğraflarının çekilmesi talimatını vermiştir. Neticede *Yıldız Albümü Kataloğu* adıyla 36.535 adet fotoğraftan oluşan 911 adet albümün yer aldığı eşsiz bir koleksiyon hazırlanmıştır (Sarıyıldız, 2009: 184). Sultan Abdülaziz döneminde fotoğraf tekniğinin yeni olmasından kaynaklı suçluların fotoğraf ve bilgileri mecmua olarak vilayetlere gönderilirken II. Abdülhamid döneminde suçlular ile alakalı eşkâle dayalı fotoğraf kullanımı teknik olarak gelişim göstererek üzerinde kapsamlı çalışmalar yapılmış bu çalışmalar arasında zanlılara ait fotoğrafların albümlenerek arşivlenmesi de yer almıştır. Bunun için İstanbul ve diğer vilayet hapishanelerinde tutuklu bulunan şahısların fotoğraflarının arşivlenmesi hususunda fotoğrafhane teşkili ve buralara fotoğraf memuru alınması için girişimlere başlanmış, aynı çalışmalar bir süre sonra adliye ve zaptiye dairelerince de uygulanmıştır (BOA, M.V 74/52, 15 Mart 1893/26 Ş 1310).[4]

1885 tarihli Polis Layihası ve 1907 tarihli Polis Nizâmnâmesi'nde; dolandırıcılık, hırsızlık, yaralama, kolluk memuruna mukavemet, siyasi sebeple şüpheli görülenler, suçlulara yardım yataklık edenler ve cinayet suçundan mahkûm olanların kayıtlarının nasıl tutulması gerektiği belirtilmekteydi. Nizamnameye göre zararlı kişilerin ve cezalarını tamamlayan canilerin farklı profillerde fotoğrafı çekilerek bu şahıslara ait fotoğraflar arşivlenip, kayıtları usulüne uygun olarak polis tarafından ait oldukları zabıta idaresine gönderilmesi gerekirdi (BOA, İ. DUİT, 21/2, 25 Temmuz 1885 / 13 L 1302; Birinci Tertib Düstur, VIII: 675).

Ayrıca, Emniyet-i Umûmiyye Müdüriyetinin teşkili sonrası suçluların tespitinde kullanılmak üzere fotoğrafhane için gereken alet ve edevat tedariki sağlanmış ardından ilk olarak Dersaadet Polis Mektebi'nde bir Fotoğrafhane teşkil edilerek polis adaylarına okul sürecinde fotoğraf eğitimi verilmeye başlanmıştır (Van, 2012: 55). Dersaadet Polis Mektebinde fotoğrafçılık derslerini fotoğraf muallimliği görevinde bulunan Serkomiser Corci Bursalıoğlu vermeye başlamıştı. Corci Efendi, ayrıca polis okullarında da istifade edilen, fotoğraf konusunda bilgi ve tecrübelerini kaleme aldığı "*Polis Mektebine Mahsus Resimli Amelî ve Nazarî Fenn-i Fotoğrafya*" adlı eseri yazmıştır (Şahin, 2010: 21).

Kriminal Kimliklendirmede Antropometri (*Portraitparlé*) Tekniği

Suç ve suçluyu bilimsel metotlarla tespit edip suçsuz insanların güvenliğini sağlamak asayiş birimlerinin asli görevidir. Bu amaçla birey ve toplum huzuru için özellikle 19. yüzyılın son çeyreğinde yeni kriminal metotlar, dönemin ihtiyaçları gözetilerek geliştirilmiştir. Bu yeni yöntemlerden biri de Antropometri tekniğidir. Bu teknik, Paris Polis teşkilatında görevli olan Alphonse Bertillon tarafından bulunmuş, zamanla kriminal alanda dünyada kabul gören en önemli yöntemlerden biri olmuştur. Kişinin bedeninden alınan yapısal ve fonksiyonel ölçümlere dayanarak suçlu kimliğinin tespit edilmesinde yararlanılan ve "Bertillonaj" da denilen bu yöntemde, farklı cetveller ve çap pergelleri kullanılarak, beden üzerinden 10 farklı antropometrik ölçü alınmaktaydı. Farklı pozisyonlarda kayıt altına alınan ölçüler; *boy, kafa genişliği ve uzunluğu, kol uzunluğu, oturur durumdaki boy, sol orta ve sol serçe parmak uzunluğu, sol ön kol uzunluğu,*[5] *sol ayak uzunluğu, sağ kulak uzunluğu ve yanak genişliği* şeklindeydi. Bertillon, insanın olgunluk döneminden sonra beden ölçü birimlerinin değişmez niteliklerde olduğu ve bu özelliklerinden dolayı kişi farklı kılıklara girse bile tanınmasının daha kolay olacağı teorisini savunmaktaydı. Geliştirdiği yöntemin en önemli ilkesi insanın yirmi yaşından sonra uzuvlarının ve beden ölçülerinin çok az değişim göstereceğiydi. Bertillon, kemik uzunluğu yönteminin haricinde kişinin, göz yapısı ve rengi, saç yapısı, kaşları, dudak ve kulak yapısı, sakal ve çehresi gibi uzuvsal özellikleriyle kişiyi biçimsel olarak da tanımlamıştır (Sarıyıldız, 2017: 410,411).

Bertillon yöntemiyle kemik uzunluğu ve diğer özelliklere göre beden ölçümü yapılan şahsın eşkâli kayıt kartına kaydedilirdi. Eşkâl için tutuklu şahsın gözleri, kulakları, dudakları, burnu, göz bebeği, kaşları, çenesi, alnı, sakalı, ten rengi, saç rengi, genel davranışları, sesi, dili, vücudunda bulunan kalıcı izler, yara izi, dövme gibi tespit edilen özellikler kayıt kartına aktarılırdı (Bingöl, 2011: 856).

Antropometri tekniği 1888'den itibaren uygulamada başarılı olunca dünyada birçok kolluk teşkilatı tarafından kabul gördü. Bu dönemde artan anarşist terör eylemleri ve meydana gelen suikastlar üzerine Avrupa devletleri, anarşistlere karşı önlem alınması konusunda harekete geçerek 21 Avrupa ülkesi ve Osmanlı Devleti'nin katılımıyla Roma'da 24 Kasım 1898'de Anti-Anarşist Konferansını düzenlemişlerdir (BOA, BEO, 1245/ 93344, 24 Aralık 1898 / 10 Ş 1316; BOA, Y. PRK. HR, 27/83, 21 Temmuz 1899 / 12 Ra 1317).

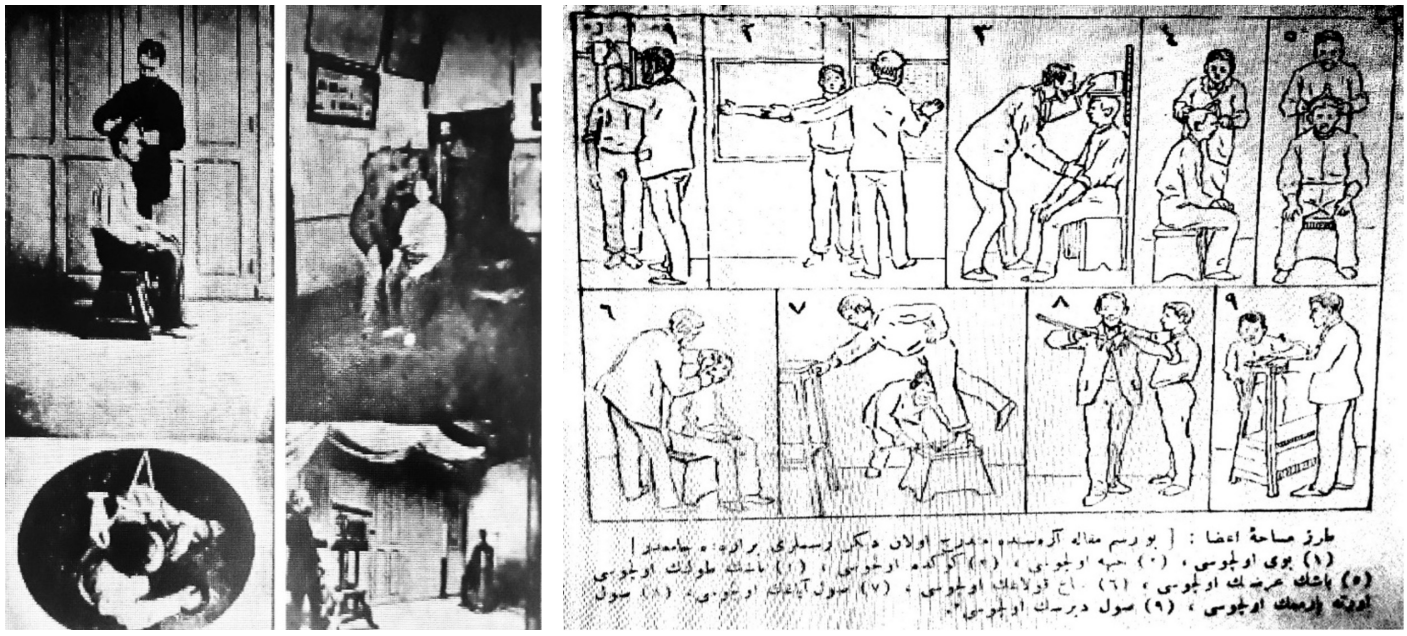
Konferansın idari kararları arasında yer alan önemli bir başlık da suçlu teşhisinde eşkâl tanımlama yöntemiydi. Konferansda sunum yapan polis komitesi, suçluların eşkâl tespitinde Fransa'da kullanılmakta olan *Portraitparlé* (Antropometri) yöntemini konferansa katılan

3 Polis Mecmuası, s. 27, 644-645 7 L 1332/16 Ağustos 1330.

4 Ayrıca Dâhiliye Nezareti, teşkil edilecek fotoğrafhanelerin inşaat ve görevlendirilecek memurların istihdamları neticesi doğacak masrafların Zaptiye bütçesinden karşılanacağını belirtilmişti. (BOA, DH. MKT, 94/16, 7 Ağustos 1893/24 M 1311).

5 Anatomide dirsek mafsalından el bileği mafsalına kadar olan bölgeye ön kol denilmektedir.

6 Polis Mecmuası, S, 43, s. 88, 93. 13 Cemaziyelâhir 1333/15 Nisan 1331.

Resim 2. [6]
Mesâha-İ Ebdân Tekniğiyle Alakalı Kafa Ölçümü ve Diğer Uzuv Ölçümlerini Gösteren Temsili Resim

diğer ülkelerin de uygulamaları gerektiğini beyan etmişti. Balkanlar ve İngiltere hariç konferansa katılan ülkelerin çoğu *Portraitparlé* tekniğini uygulayacaklarını bildirmişler, akabinde bu teknik 1900'lerin başlarında Avrupa'da kullanılmaya başlanmıştır (Baktıaya, 2011: 315). Konferansta alınan kararlar arasında anarşistlerle mücadelede etkin bir şekilde kullanılmak üzere uluslararası teröristlerin takibi için Antropometri yönteminin Avrupa'nın genelinde standart bir kimlik sistemi olarak benimsenmesi yer almıştır (Bingöl, 2011: 856; Cole, 2006: 83; Sarıyıldız, 2017: 411).

Mesâha-i Ebdân Usulünün Osmanlı Kolluğu Tarafından Kullanımı

Roma Konferansına katılan Osmanlı Devleti delegeleri uygulanmasında fayda görüleceği düşünülen Antropometri yöntemi için Paris'e yetkili bir polis göndereceklerini, ardından test edilip sonuçların faydalı olması durumunda yöntemi resmi olarak uygulayacaklarını bildirdiler (*BOA, Y. PRK. HR, 27/31*, 10 Mayıs 1899 / 30 Z 1316; *BOA, Y. A. RES, 101/31*, 22 Haziran 1899/12 S 1317). Aslında Osmanlı güvenlik bürokrasisi tarafından, Roma Konferansı öncesi Antropometri (*portraitparle*) yöntemi hakkında gerekli malumat alınmış, konferanstan aylar önce bu yöntem için lüzum görülen alet ve edevatın Avrupa'dan temini noktasında girişimlere başlanmıştı (*BOA, BEO, 1139/85373*, 9 Haziran 1898/19 M 1316). 19. yüzyılın ortalarından itibaren Fransız polisinin model alınması ile Osmanlı polis teşkilatının gelişimi için Fransa'nın tanınan güvenlik ve asayiş uzmanları zamanla ülkeye davet edilmişlerdi (*Belgelerle Türk Polis Tarihi I*-2012: 8-9; Gülmez, 1983: 5).[7] Zabtiye Nezareti bünyesinde belirli bir maaş karşılığı kontrat usulüne göre görev yapan Fransız uzmanlar Osmanlı polis teşkilatının yapılanma ve personel eğitiminde önemli görevlerde bulunmuşlardır. Kriminal kimlik tespitine yönelik çalışmalarda bulunan Fransız polis şefleri Osmanlı'daki ismiyle Mesâha-i Ebdân (Antropometri) ölçüm tekniğinin eğitim ve uygulama sürecinde de görev almışlardır. Bu güvenlik uzmanlarından biri de Fransız Polis şefi Mösyö Foke'dir. Antropometri için Avrupa'dan getirilecek olan araç gereçlerin kullanımı ve eğitimleri için Mösyö Foke Roma'da düzenlenecek Anti-Anarşist Konferansı öncesi belli bir kontratla İstanbul'a davet edilmiştir.[8]

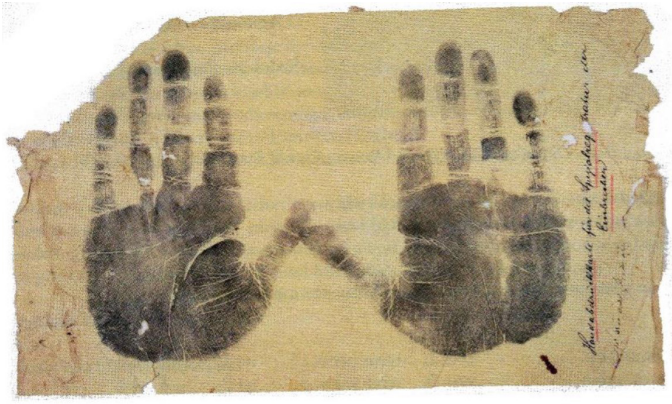
Osmanlı'da Mesâha-i Ebdân (Antropometri) yöntemi için ilk çalışmalar, gerekli araç ve gereçlerin tespiti ve bunların konulacağı yerin belirlenmesi olmuştur. Bu konuda ülkesinde anarşistlere karşı başarılı olan ve Antropometri ile ilgili çalışmalarda da bulunan Fransız polis müfettişi Mösyö Lefoulon'un görüşlerine başvurulmuş,[9] Avrupa'dan getirilecek araç ve gereçlerin muhafazası ile Mesâha-i Ebdân usulü için Hapishane-i Umûmi içerisinde eski hastane odalarından birinin tadilat sonrası kullanıma uygun olacağı müfettiş tarafından üst makamlara iletilmiştir (Bingöl, 2011: 857; *BOA, BEO, 1112/83328*, 19 Nisan 1898/27 Za1315; *BOA, BEO, 1120/83937*, 8 Mayıs 1898/16 Z 1315).

Mesâha-i Ebdân usulünün uygulanmasına yönelik olarak Sultan II. Abdülhamid, bu usul ile alakalı yapılacak çalışmaları ve verilecek eğitimleri kapsayan bir nizamname hazırlanması talimatını vermiştir. Bunun üzerine Zabtiye Nezâreti tarafından gönderilen, 23 Ekim 1900 tarihli cevap yazısında, *Mücriminin Ölçü ve Eşkâllerinin Ahzına Dâir Nizâmnâme lâyihası*'nın hazırlandığı, bu tekniğin zaten İstanbul'da icra edildiği ve faydasının da görüldüğü bildirilmiştir. Ayrıca bütün Osmanlı vilayetlerinde ve cinayet hapishanesinin bulunduğu merkezlerde bu

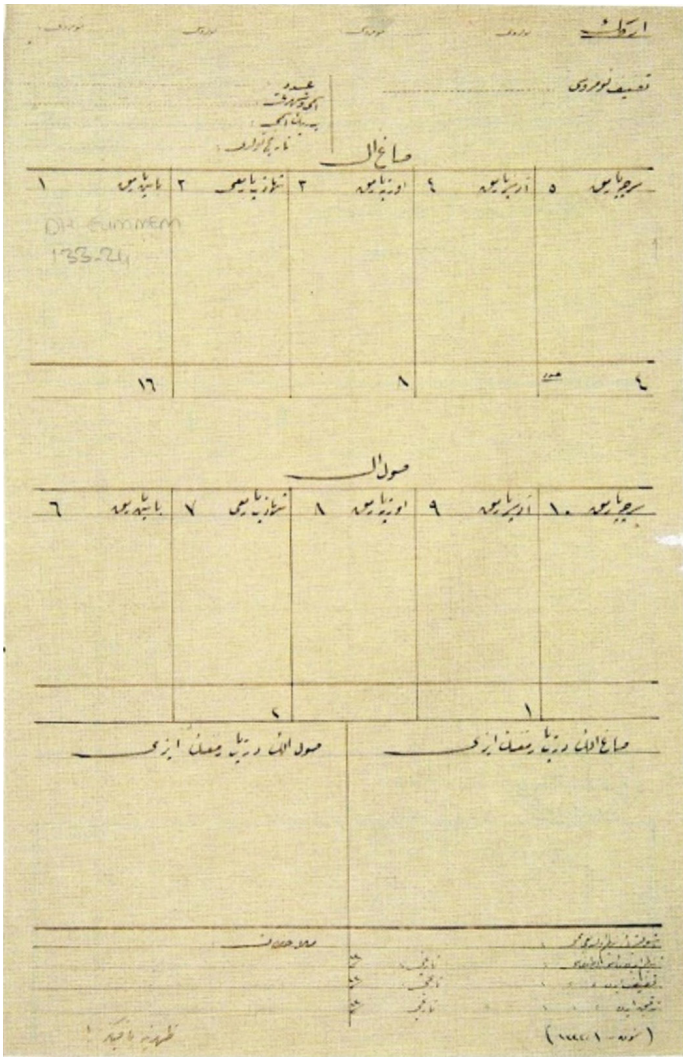
7 Osmanlı polisinin teşkilatlanma hususunda Fransız Polis yapısını model edindiğini 1 Temmuz 1800 tarihli Paris Emniyet Müdürünün Görevlerini Düzenleyen Kararname örnek alınarak hazırlanan ve toplam on yedi maddeden oluşan 20 Mart 1845 tarihli ilk Polis Nizamnamesi ile anlamaktayız.

8 Mesâha-i Ebdân (Portraitparlé) yönteminde kullanılmak üzere alınan alet edevatın uygulama ve gerekli eğitimini vermek için Fransa'dan davet edilen Mösyö Foke'nin Paris'ten getirilmesi hakkında bk. BOA, BEO, 1151/86256, 3 Temmuz 1898/13 S 1316; BOA, BEO, 1163/87223, 24 Temmuz 1898/05 Ra 1316; BOA, Y. PRK. EŞA, 30/88, 9 Ağustos 1898 /21 Ra 1316; BOA, İ. HUS, 67/1316, 23 Ağustos 1898/05 R 1316; BOA, ZB, 45/27, 25 Ağustos 1898/13 Ağustos 1314; BOA, DH. MKT, 2114/113, 9 Ekim 1898/23 Ca 1316, BOA, BEO, 1209/90641, 11 Ekim 1898/25 Ca 1316. Fakat sözleşme yapılan Mösyö Foke'nin İstanbul'a davet edildiği tarihin üzerinden bir yıl geçmesine rağmen İstanbul'a beklendiği yazışmalardan anlaşılmaktadır. Bk. BOA, BEO, 1272/95381, 28 Şubat 1899/17 L 1316; BOA, DH. MKT, 2212/8, 18 Haziran 1899/8 S 1317; BOA, BEO, 1357/101732, 18 Ağustos 1899/10 R 1317.

9 Zabtiye Nezaretinde görevli polis uzmanlarından olan Mösyö Lefoulon, Paris Polis Müfettişi olarak görev yaptığı dönemde ülkesindeki anarşistlere karşı göstermiş olduğu başarıyla Sultan II. Abdülhamid'in dikkatini çekmiş padişahın oluru ile Zabtiye Nezaretinde kontrat usulü ile göreve başlamıştır. Bk. BOA, BEO, 842/63143, 26 Eylül 1896 / 18 R 1314; BOA, BEO, 850/63694, 9 Ekim 1896 / 02 Ca 1314.

Resim 3. [10]
Parmak İzi Alma İşlemi

Resim 4. [11]
Parmak İzi Fişi

tekniğin uygulanmasının gerekliliği ve bu merkezlere tayin edilecek memurlara Mesâha-i Ebdân usulünü öğretmek için dışarıdan görevli getirilmesine gerek olmadığı iletilmiştir. Mesâha-i Ebdân usulünün öğretimi için Polis Heyet-i Teftişiye Reisi Yusuf Cemil Efendi'nin vazifelendirildiği ve vilayetlere bu usul için gönderilecek alet edevatın İstanbul'dan tedarik edilmesinin daha ekonomik olacağı da cevaben belirtilmiştir (*BOA, İ. HUS, 83/1318*, 24 Ağustos 1900/27 R 1318; *BOA, BEO, 1539/115406*, 26 Ağustos 1900/29 R 1318; *BOA, Y. A. HUS, 413/94,* 5 Mart 1901/14 Za 1318; *BOA, DH. TMIK. M, 100/7,* 23 Şubat 1901/4 Za 1318; Bingöl, 2011: 857).

Kriminal Kimliklendirmede Daktiloskopi Usulüne Geçiş

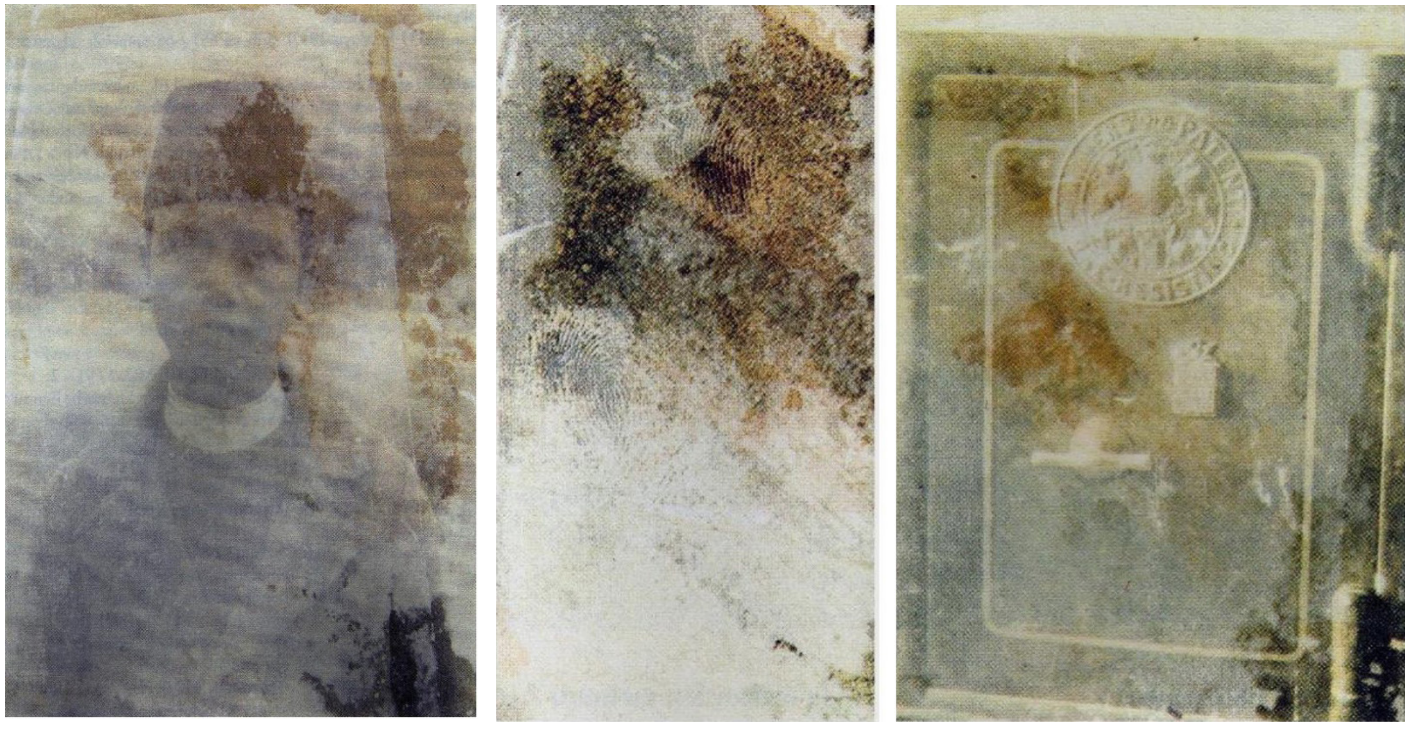
Parmak izi ile ilgili yapılan araştırmalarda tek yumurta ikizleri dâhil her insanın parmak izinin farklı olduğu tespit edilmiştir. Bilimsel olarak farklılığı kanıtlanan parmak izi, zamanla kriminal kimlik tespitinde vazgeçilmez bir uygulama haline gelmiştir. Bu sebeple parmak izi tekniğine kriminal kimlik tespitinde günümüze kadar güvenirliğini kaybetmeyen en eski yöntemdir diyebiliriz. Daktiloskopi (Parmak İzi) tekniği, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kriminal kimliklendirmede delil olarak kullanılmaya başlanmıştır. Londra Polis Müdürü Edward Henry 1871 yılında parmak izinin kullanımı ile alakalı usulleri belirtmiş ardından 1880 yılında Henry Faulds parmak izlerinin değişmezliğini ve adli konularda delil sayılabileceğini Natura Dergisi'nde ifade etmiştir. Bu konu üzerine çalışan İngiliz Doktor Francis Galton tarafından parmak izinin her insana mahsus bir özellik oluğunun belirtilmesiyle daktiloskopinin geçerliliği kanıtlanmıştır (Sarıyıldız, 2017: 413).

Avrupa ve dünyanın birçok bölgesinde kriminal kimliklendirmede kullanılmaya başlanan daktiloskopi tekniği, Osmanlı'da Mesâha-i Ebdân (Antropometri) usulünün kabulünden bir sene sonra, ilk olarak İstanbul'da uygulanmıştır. Zaptiye Dâiresi, 1899 yılından itibaren eşkâl kartlarına şahısların parmak izlerini de almaktaydı. 31 Mart Vakası sebebiyle 1909'da kaybolan eşkâl kartları sükûnet sağlanınca tekrar tutulmaya başlandı (Bingöl, 2011: 859, 860). 1909 yılında kurulan İstanbul Polis Okulu ve Selanik Polis Okulunun 1910 yılındaki ders müfredatlarında mesleki, idari ve adli derslerin yanında daktiloskopi ve fotoğraf dersleri de yer almıştır (Alyot, 2008: 814; Şahin, 2001: 19). Daktiloskopi dersleri bir süre sonra Beyrut, Erzurum ve Bağdat Polis Okullularında da müfredat dâhilinde ders olarak okutulmuştur (Şahin, 2010: 21).

1910 tarihinde, İstanbul Polis Müdüriyeti Umumiyesi'nde Daktiloskopi Şube Reisliği teşkil edilmiş olup, şube reisliğine 20 lira maaşla Hacı Yusuf Cemil Bey atanmıştır (*Polis Mecmuası*, 14 Nisan 1915/1 Nisan 1331, nr. 42: 56). Yusuf Cemil Bey parmak izi şubesinin kuruluşunda ve polislerin parmak izi eğitiminde de görev almıştır (Bingöl, 2011: 860). Daktiloskopi Şubesinin teşkili ile binlerce zanlının parmak izlerinin tasniflenmesi sağlanmıştır.

Ayrıca vilayet polis teşkilatlarından seçilen rütbeli personel ve polis memurlarının Dersaadet Polis Mektebinde verilen daktiloskopi eğitim programlarına kursiyer olarak katılımları sağlanmıştır (*BOA, DH. EUM. MEM, 248/10*, 26 Kasım 1912/16 Z 1330; *BOA, DH. EUM. MEM, 63/52*, 21 Nisan 1915/6 C 1333; *BOA, DH. EUM. MEM, 70/52*, 2 Kasım 1915/24 Z 1333). Fakat daktiloskopi eğitiminde bazı sıkıntılar gündeme gelmiş olup bunlar üst makamlara kursiyerler tarafından iletilmiştir. Eğitimlerde tartışılan en önemli mevzu polis okullarının daktiloskopi eğitimine uygunluğu konusuydu. Daktiloskopi eğitimi polis okullarında genel eğitim müfredatına göre verildiği için, eğitimlerde zaman sorunu yaşanmaktaydı. Ayrıca imkânların kısıtlı olmasından dolayı verilen bilgilerin uygulanması noktasında yeteri kadar tekrar yapılamadığı için daktiloskopi eğitimlerinden istenilen verimin alınamadığı belirtilmişti. Bunun üzerine Emniyet-i

10 Asayiş Berkemal, Polis Teşkilatının Kuruluşu ve Olay Yeri İnceleme Çalışmaları 1844-1920. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A. Ş Yayınları, İstanbul 2013, s. 125.
11 BOA, DH.EUM.MEM, 133/24, 24 Şubat 1917/2 Ca 1335

Resim 5. 1[2]
Kasa Hırsızı Şahıs, Şahsa Ait Parmak İzi ve Şahsın Açtığı Kasaya Ait Fotoğraf

Umûmiyye Müdüriyeti tarafından taşra polis teşkilatlarına bir genelge gönderilerek, rütbeli amir ve polis memurları arasından seçilecek yetenekli personelin İstanbul Polis Müdüriyeti Umumiyesi Daktiloskopi Şubesinde verilecek daktiloskopi eğitimine katılmaları istenmiştir (*BOA, DH. EUM. MTK, 2/53*, 2 Temmuz 1913/ 27 B 1331). İstanbul Polis Müdüriyeti Umumiyesi Daktiloskopi Şubesinde eğitimlerini tamamlayan rütbeli ve memur personelin vilayet ve livalardaki görev yerlerine dönmelerinin ardından vilayetlerde parmak izi çalışmalarına başlanmıştır (Şahin, 2010: 21). Emniyet-i Umûmiyye Müdüriyeti tarafından vilayetlere gönderilen 20 Ağustos 1912 tarihli genelgeyle; cinayetten hükümlü olanların, hırsızlık, yaralama, devlet memuruna mukavemet ve hakaret, siyasi şüpheliler ile suçluya yardım ve yataklık edenlerin kayıtları tutulup, güvenlik açısından tehlikeli suçluların ve sabıkası bulunanların kayıt ve takibatı için *kısm-ı adlî ve daktiloskopi* hizmeti ilk önce İstanbul'da uygulanmaya başlanmıştır (Sarıyıldız, 2009: 196).

Daha sonra vilayet polis teşkilatları bünyesinde kurulan Daktiloskopi şubelerinin teşkili ile parmak izlerinin alınması vilayetlerde de yaygınlaşmıştır. Merkez ve taşra polis teşkilatları tarafından standart bir uygulamanın sağlanması, kriminal kimlik tespiti ve bunların kayıt altına alınması için parmak izinin adli teşhis işlemlerinde yasal ve idari bir alt yapı oluşturmasına dair *Parmak İzinin Teşhis-i Adli Hizmetinde Suret-i Tatbik ve İstimaline Dair Talimatname,* 1917 senesinde yürürlüğe girmiştir (*BOA, DH. EUM. MEM, 84/45*, 21 Şubat 1917/28 R 1335). Talimatnamede, İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesi'nde teşkil edilen Kısm-ı Fennî dairesinin taşra ve merkeze ait bütün daktiloskopi faaliyetlerinin merkezi olduğu, suçluların yaş ve cinsiyetleri fark etmeksizin hepsinin parmak izlerinin alınıp tasnifleneceği bunların da parmak izi kartı denilen fişlere aktarılacağı belirtilmiştir. Kartlar üzerinde kişilerin parmak izleri, eşkâl bilgileri, cepheden ve yandan çekilen fotoğrafları da yer almaktaydı. Ayrıca, yürürlüğe giren talimatnameye göre hükümlüler, mükerrer olanlar, şüpheli zanlılar, serseriler, firari yabancılar, kimliğini ibraz etmeyenler, kimliği tespit edilemeyen cesetler, şüpheli ve hırsızlar, sanık kiptiler ve akıl sağlığı yerinde olmayanların da parmak izlerinin alınması gerekmekteydi.

Sonuç

Osmanlı Devleti'nde, III. Selim döneminden itibaren potansiyel suçlular olarak değerlendirilen bekâr, serseri, dilenci ve ayak takımını kontrol altına almak için teftiş memurları tarafından teftiş defterlerine bu şahısların basit bir yöntemle eşkâle dayalı kimliklendirmeleri yapılmaktaydı. Bu işlemlere *Mürûr Tezkiresi* eşlik etmiş olup bu belge, kriminal kimliklendirmeye giden süreçte önemli bir uygulamadır. Osmanlı topraklarında seyahat edecek olan yerli ve yabancı herkesin eşkâl ve diğer bilgilerinin yer aldığı *Mürûr Tezkiresi*, ilgili makamdan alınması mecburi olan seyahat belgesidir. Eşkâle dayalı kimliklendirmede fotoğrafın uygulanmaya başlaması ile suçlunun tespitinde ve suçun aydınlatılmasında önemli bir dönüm noktası olmuştur. Sultan Abdülaziz döneminde kısmen kullanılan fotoğraf, Sultan II. Abdülhamid'in tahta geçmesiyle asayiş ve güvenlik hizmetlerinde yoğun olarak kullanılmıştır.

19. yüzyılın son çeyreğine gelindiğinde Osmanlı güvenlik bürokrasisi kriminal kimliklendirme ile tanışmış, beden uzuvlarının ölçüm ve vücutta değişmez özelliklerin kayıt altına alındığı Osmanlı'daki ismiyle *Mesâha-i Ebdân* yöntemi Osmanlı polisi tarafından 1898 yılında İstanbul'da uygulanmaya başlanmıştır. Görüldüğü üzere aşamalı olarak gelişim gösteren bireyi kimliklendirme çalışmaları son olarak

12 Kriminal kimliklendirme açısından fotoğraf ve parmak izinin ortak kullanıldığı bir hırsızlık vakası. Çatalca Mutasarrıflığı Muhasebe Bürosunda bulunan kasa hırsızlığından dolayı yapılan incelemede, kasanın üzerinde bulunan ince toz tabakasından dolayı parmak izinin folyo kâğıdı ile alınamaması sonucu parmak izinin fotoğrafı çekilmiştir. İz üzerinde yapılan araştırmalarda parmak izinin odacı Recep isimli şahsa ait olduğu anlaşılmıştır (BOA, DH. EUM. PMC, 2/91, 14 Mayıs 1917/22 B 1335).

bulunduğu yüzyılın en önemli kriminal buluşu diyebileceğimiz parmak izi *(Daktiloskopi)* uygulaması ile suçluların tespit edilip yakalanmasında ve delillendirmede adli birimlerin ve kolluğun elinde en güvenilir kaynak olmuştur.

Kriminal konular her ne kadar kolluk ve mahkeme ekseninde olsa da suçun aydınlatılmasında Adli Tababete de başvurulmuştur. Adli Tababete gönderilen cinayet vakalarında ölen şahısların cesetlerine otopsi işlemi yapılarak organlarında zehir ve şüpheli kalıntılar aranıp hazırlanan raporlar ilgili birimlere gönderilirdi. Osmanlı polis teşkilatının ilk nizamnamesi olan 1845 tarihli Polis Nizâmnâmesi'ne göre, gerek görüldüğünde ölen bir kimsenin ölüm sebebini tespit etmek için bilirkişi olarak görevlendirilecek tabip, cerrah ve kimyager, tayin etme yetkisi Polis Meclisine verilmiş olup (Sönmez, 2005: 264), nizamnameden de anlaşılacağı üzere suç ve suçlunun tespitinde tıp biliminden de faydalanılmıştır.

Osmanlı güvenlik bürokrasisi eşkâle dayalı kimliklendirmeden kriminal kimliklendirmeye geçen süreçte dönemin siyasi ve ekonomik sıkıntılarına rağmen gerek eşkâl tespiti gerekse de fotoğraf ve parmak izi yöntemleri ile suçluları kayıt altına almıştır. Osmanlı Polis teşkilatı Tanzimat sonrası askeri sistem içerisinde Zabtiye Müşiriyeti çatısı altında teşkil edilmiş, Sultan II. Abdulhamid döneminde ihdas edilen Zabtiye Nezaretiyle müstakil bir bakanlık seviyesine ulaşmıştır. Zabtiye Nezareti'nin 1909 tarihinde lağvedilmesiyle yerini Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti almıştır. Kuruluşundan itibaren suç ve suçlularla mücadele de sürekli gelişim gösteren Osmanlı polis teşkilatı, kriminal alanda Cumhuriyet sonrası Türk polis teşkilatına model olmuştur.

Kaynaklar

Arşiv Belgeleri

Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)

BOA, Bâbıâli Evrak Odası (BEO), 842/63143; 850/63694; 1112/83328; 1120/83937; 1139/85373; 1151/86256; 1163/87223; 1209/90641; 1245/ 93344; 1272/95381; 1357/101732; 1539/115406

BOA, Emniyet-i Umûmiyye Müdüriyeti Memurîn Kalemi (DH. EUM. MEM), 248/10; 63/52, 21; 70/52; 84/45.

BOA, Emniyet-i Umûmiyye Müdüriyeti Muhaberat ve Tensikat Kalemi (DH. EUM. MTK), 2/53.

BOA, Dâhiliye Mektûbî Kalemi (DH. MKT), 94/16; 2114/113; 2212/8.

BOA, Dâhiliye Nezareti Tesrî-i Muamelat (DH. TMIK. M), 100/7.

BOA, Hususi (İ.HUS), 83/1318; 67/1316.

BOA, Dosya Usulü İradeler Tasnifi (İ.DUİT), 21/2.

BOA, Meclis-i Vükelâ Mazbataları (MV), 74/52.

BOA, Perakende Elçilik, Şehbenderlik ve Ateşemiliterlik Maruzatı (Y. PRK. EŞA), 30/88.

BOA, Yıldız Perakende Evrakı Hariciye Nezareti Maruzatı (Y. PRK. HR), 27/31; 27/83.

BOA, Sadaret Hususi Maruzat Evrakı (Y. A. HUS), 413/94.

BOA, Yıldız Sadaret Resmi Maruzat Evrakı (Y. A. RES), 101/31.

BOA, Zabtiye Nezareti (ZB), 45/27.

BOA, II. Düstur Birinci Tertib (Tertib-i Evvel), c. VIII.

Süreli Yayınlar ve Gazeteler

Polis Mecmuası

Takvim-i Vekâyi

Yayınlanmış Eserler

Alyot, H. (2008). *Türkiye'de Zabıta: Tarihi Gelişimi ve Bugünkü Durum*. Kozan Ofset.

Baktıaya, A. (2011). "19. yüzyılda Teröre Karşı Uluslararası Güvenlik İş birliği Geliştirme Çabaları: 1898 Roma Konferansı". *38. ICANAS-I, Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi,* (10-15 Eylül 2007), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, 305-323.

Belgelerle Türk Polis Tarihi I. (2012). Emniyet Genel Müdürlüğü Arşiv ve Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı, 8-9.

Bingöl, S. (2004). *1829 İstanbul Nüfus Sayımı ve Tophane Kasabası*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Bingöl, S. (2010). "XIX. Yüzyıl Osmanlı Mahkemelerinde Adli Tıp Uygulamaları", *XV. Türk Tarih Kongresi Bildirileri IV (II)*, 1351-1363.

Bingöl, S. (2011). "Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'tan Sonra Kriminal Kimlik Tespit Yöntemlerine Dair Notlar ve Belgeler", *Belleten,* LXXV(274), 845-879. [Crossref]

Cole, S. A. (2006). *Şüpheli Kimlikler. Suçlu Fotoğraflarından ve Parmak İzlerinden Genetik Çağına, Suçlu Tanımlaması ve Tarihi*. (çev. E. Türay), Oğlak Yayınları.

Çadırcı, M. (1991). *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapıları,* Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Çadırcı, M. (1993). "Tanzimat Döneminde Çıkarılan Men-i Mürûr ve Pasaport Nizamnameleri", *TTK Belgeler,* XV(19),169-181.

Demirtaş, M. (2017). "XIX. Yüzyılın İlk Yarısında İstanbul'da Kamu Düzenini Bozan Gruplara Karşı Yürütülen Mücadele". *Belleten, LXXXI(291),* 481-524.[Crossref]

Gül, A. (2013). "Osmanlı Taşrasında Suç ve Suçlular (1919 Ocak Ayı Erzincan Sancağı Örneği)". *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* XVII(1-2), 1-29.

Gülmez, M. (1983). "Polis Örgütünün İlk Kuruluş Belgesi ve Kaynağı". *Amme İdaresi Dergisi, 16(4),* 3-15.

Küçük, C. (1993). "Cerîde Nezâreti". *TDV İslam Ansiklopedisi,* VII, 409-410.

Kütükoğlu, M. S. (2006). "Mürûr Tezkiresi". *TDV* İslâm Ansiklopedisi, XXII, 60-61.

Sarıyıldız, G. (2009). "Osmanlı Bürokrasisinde Fotoğraflı Belge Kullanımı ve Parmak İzi Uygulaması". İstanbul Üniversitesi Tarih Dergisi, 47, 183-208.

Sarıyıldız, G. (2017). *"Osmanlı'da Asayiş ve İç Güvenlik: Men-i Mürûr Nizamından Kriminal Kimliklendirmeye". Türk Polis Tarihinin Kökenleri.* (ed. Y. Yiğit), Polis Akademisi Yayınları, 399-419.

Sönmez, A. (2005) "Polis Meclisinin Kuruluşu ve Kaldırılışı (1845-1850)". *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 24(37), 259-275.

Şahin, E. (2001). *1907'den 2000'e Polis Okulları*. Emniyet Genel Müdürlüğü Basımev

Şahin, E. (2010). "Osmanlı'dan Cumhuriyete Türk Polisinin Eğitimi". *Çağın Polisi Dergisi*, 9(98), 19-22.

Turna, N. (2014). "Osmanlı İstanbul'unda İç Pasaport: Mürûr Tezkiresi". *II. Uluslararası Osmanlı İstanbul'u Sempozyumu (27-29 Mayıs 2014) Bildirileri Kitabı*. (ed. F. M. Emecen, A. Akyıldız, E. S. Gürkan), İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi -İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 389-403.

Van, N. (2012). İstanbul Polis Müdüriyet-i Umûmiyesi; Kuruluşu, Teşkilâtı ve Faaliyetleri (1909-1918). (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

Yaşar, A. (2013). "İstanbul Hanları: 18. Yüzyıl Sonu ve 19. Yüzyıl Başı", *I. Uluslararası Osmanlı İstanbul'u Sempozyumu (29 Mayıs-1 Haziran 2013) Bildirileri Kitabı*. (ed. F. M. Emecen, A. Akyıldız, E. S. Gürkan), İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi-İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 511-524.

Structured Abstract

Crime which is defined as acts prohibited by criminal law is an act encountered in life. In addition, it is a behavior that is prohibited according to the monotheistic religions and is not accepted by the society. Crimes appear in social life as the illegitimate tendencies of individuals, sometimes in the form of murder and injury, and sometimes as theft and other types of crime.

The phenomenon of crime which started with the existence of humanity became the main field of struggle for the security bureaucracy whose borders were drawn by laws with the formation of the culture of the society. In the historical process, religious, geographical and cultural-based laws have been prepared in the fight against crime and different punishment methods have been applied against the concept of crime. In the fight against crime and criminals, it has become necessary to implement and develop new methods of struggle, taking into account the changes in the way the crime is committed.

As a result of the studies carried out on crime and criminals over time, it has been agreed that this subject should be evaluated in a separate lane as the science of crime. The acceptance of criminology as a science and its conceptual introduction into terminology started in the XIX. corresponds to the last quarter of the century. Criminology is a scientific teaching that explains the crime and examines the situation and behavior of the criminal with their reasons. Different methods were used in the past to prove that the person was guilty, the confession method was used to prove the crime at first, but the method of confession and testimony also caused some negativities. XIX. In the second half of the century, technological development has opened new horizons in the fight against criminals.

Alphonse Bertillon who was the President of the Paris Criminal Identity Organization which made important studies on this subject determined that the receipts of the criminals were kept irregularly and after a while, he found the anatomical measurement system called anthropometry which does not change on the body. When Alphonse Bertillon's studies in the field of criminal identification were successful in the fight against crime and criminals, many countries used this method in law enforcement agencies.

In particular, the increasing population in the cities with the industrialization process and the irregular population movements as a result of the wars caused serious problems in the internal security structure of Europe and the Ottoman Empire in the 19th century. In parallel with the developing technology, the efforts of especially powerful states to keep up with the innovation and the age at every level have also shown its effect in the security units. In the 19th century, the existing military and legal structure in the Ottoman Empire was replaced by new military structures and western-style courts. This change is seen in all institutions of the state, especially after the declaration of the Tanzimat and IslahatFermans. After the abolition of the Janissaries, the newly established regular army led to the establishment of the police organization in the internal security after a while. Although a restructuring was carried out with the identity of the police within the body of the Zabtiye Müşiriyeti taking the western-style police structure as an example, this security unit, which was intertwined with the military structure, showed its existence until the establishment of the Police Ministry in 1879. The Ottoman police which was organized at the ministerial level under the name of Ottoman Police Ministry during the reign of Abdulhamid II became an independent organization in a short time with the support of II. Abdulhamid taking the European police as an example in accordance with the requirements of the period.

In the identification based on the identity, it was obligatory for the persons traveling within the borders of the Ottoman country to obtain a travel document, also known as a mürûr tezkiresi. The physical characteristics of the person, his name, father's name, and occupation were written in the books where the information of the people was recorded in the case of their stay in mürûr tezkiresi they carried and in places such as hotels and hostels and thus the person's description information was recorded. However, as this method loses its effect over time, photography and anthropometry methods which are a new technique have replaced the old applications over time. Open to innovation II. Abdulhamid gave importance to photography in criminal identification and he brought experts from Europe for photography technique training in a short time and instructed the establishment of photography shops in courts, police stations and prisons. With the instruction of II. Abdulhamid, experts from France agreed with the experts for the training of this technique and the necessary equipment was provided and a photography room was opened in the Istanbul Police School and it was included in the curriculum and with this technique, the detection of the criminal and the clarification of the crime became easier. It has been understood over time that the photographic technique alone is not sufficient for criminal identification. The fact that the photograph was deformed by aging after it was taken, the presence of criminals who are skilled in disguise and called a thousand and one faces in the crime literature made the photograph insufficient for criminal identification.

Thereupon, the Ottoman Empire joined the Bertillonaj (Anthropometry) system which was adopted by all European countries at the Anti-Anarchist Conference convened in Rome in 1898 against anarchism, after the Anthropometry technique which was the first scientific method put into practice in Europe, gave positive results in Europe. Anthropometry, also known as Mesâha-ıEbdan in the Ottoman Empire acts according to the principle that body measurements will not change in general after a certain age. The records of the criminals were taken by measuring the limbs such as standing height, length and width of the head, left foot, left hand little finger, left elbow, right ear and recording them in the book. Mesâha-I Ebdân (Anthropometry) has been used in the Ministry of Police since 1898 in Istanbul.

One year after the adoption of the Mesâha-iEbdân (Anthropometry) method, the method of dactyloscopy began to be used in Istanbul. Since 1899, fingerprints were also taken on the description cards in the Zaptiye Office. In 1910, the Dactyloscopy (fingerprint) Branch was established in the General Directorate of the Istanbul Police Department. In 1917, the Regulation on the Application and Use of Fingerprints in the Diagnosis-i Forensic Service entered into force. In addition to the issues mentioned in criminal identification, there is Forensic Medicine, that is, forensic medicine, the foundations of which were laid especially after the Tanzimat Edict and which maintains its importance until today. In particular, this field, where the courts, law enforcement and medical science work in coordination, has been an important application authority in the enlightenment of many crimes and in reaching the real criminals. As can be seen, in the Ottoman security bureaucracy, the second half of the 19th century was a period in which new techniques and methods could be applied in the fight against crime and criminals, as in every field. The foundations of the latest methods applied today were laid in this period.